

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

№1/9-50 від 01 лютого 2010 року

Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим,
управлінням освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської міських
державних адміністрацій
Інститутам післядипломної педагогічної освіти
Загальноосвітнім навчальним закладам

**Про порядок закінчення
навчального року та проведення
державної підсумкової атестації
у загальноосвітніх навчальних закладах
в 2009/2010 навчальному році**

Закінчення 2009/2010 навчального року і проведення державної підсумкової атестації учнів загальноосвітніх навчальних закладів визначено Типовими навчальними планами, перелік яких подано у листі Міністерства освіти і науки України [№1/9-120](#) від 20.02.2009 р., та Положенням про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 18.02.2008 р. [№ 94](#), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 27.02.2008 р. № 151/14842) у новій редакції, що затверджено наказом МОН від 21.12.2009 р. [№ 1151](#), зареєстровано у Міністерстві юстиції України 18 січня 2010 р. № 39/17334.

Відповідно до ст.1 Закону України "[Про загальну середню освіту](#)" навчальний рік з урахуванням навчальної практики та державної підсумкової атестації має бути завершено не пізніше 1 липня 2010 року.

У цьому навчальному році навчальні заняття у 1-11 класах завершуються **27 травня 2010р.**

Після завершення занять у 1-4-х класах проводяться навчальні екскурсії, а у 5-8-х і 10-х класах - навчальні екскурсії та навчальна практика.

Навчальні екскурсії та навчальна практика учнів організуються відповідно до інструктивно-методичного листа Міністерства освіти і науки України від 06.02.2008 р. [№ 1/9-61](#) орієнтовно у такі строки:

- з **31 травня по 3 червня** (4 дні) - для учнів 1-4-х класів (не більше 3-х академічних годин на день);
- з **31 травня 15 червня** (10 днів) - для учнів 5-6-х класів (по 3 академічні години), 7-8-х класів (по 4 академічні години), 10-х класів (по 5 академічних годин на день).

Керівники навчальних закладів можуть вносити корективи до строків організації навчальних екскурсій та навчальної практики з урахуванням місцевих умов, специфіки навчального процесу, профілю навчання та необхідності надолуження виконання навчальних програм у зв'язку з вимушеним призупиненням навчальних занять, спричинених захворюваністю учнів на грип та гострі респіраторні інфекції, та іншими причинами.

Після завершення навчальних занять у загальноосвітніх навчальних закладах **27-28 травня** проводиться свято "Останній дзвоник".

Для проведення **державної підсумкової атестації** Міністерством освіти і науки України підготовлені й затверджені білети і збірники завдань відповідно до чинних навчальних програм.

У цьому листі вказані збірники завдань, які станом на 01.02.2010 року вже підготовлені. Звертаємо увагу на те, що відповідно до листа МОН від 15.12.2009р. [№1/9-879](#) завершується робота щодо розроблення й інших збірників завдань для державної підсумкової атестації. Додаткова інформація про них буде подана

до 20 лютого цього року. **Рішення про використання того чи іншого збірника завдань приймає загальноосвітній навчальний заклад.**

У випускних **9-х класах** державна підсумкова атестація проводитиметься з **1 по 18 червня**.

Державна підсумкова атестація, що проводиться у письмовій формі, розпочнеться о 9.00, а в усній формі - для першої групи - о 9.00, для другої групи - о 14.00. Інший час початку проведення державної підсумкової атестації має бути погоджений навчальними закладами з відповідними органами управління освітою.

Державна підсумкова атестація з **української мови** для випускників 9-х класів (диктант) проводитиметься **1 червня**.

Державна підсумкова атестація для випускників **11-х класів** проводиться з трьох предметів з **11 по 18 травня у вигляді шкільних підсумкових контрольних робіт**. Конкретну дату їх проведення визначають Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

При складанні розкладу проведення державної підсумкової атестації необхідно передбачити не менше двох-трьох днів для підготовки до проходження атестації з кожного предмета.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2009 року [№1319](#) "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. [№1095](#) і від 31 грудня 2005 р. [№ 1312](#)" зовнішнє незалежне оцінювання визначене як вступне випробування до вищих навчальних закладів.

Державна підсумкова атестація у початковій школі

У початковій школі державній підсумковій атестації підлягають результати навчальної діяльності учнів четвертих класів з української мови (мова і читання) та математики. У навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин можуть підлягати атестації результати навчальної діяльності з мови навчання (мова і читання).

Підсумкова робота з **української мови (мови навчання)** проводиться з метою перевірити мовленнєві уміння учнів будувати речення, зв'язні тексти, висловлювати міркування, власну думку за допомогою різних мовних засобів, практично застосовувати мовні знання з фонетики, лексики, граматики, орфографії відповідно до державних вимог щодо рівня навчальних досягнень учнів із зазначеного предмета.

Учні виконують вісім завдань різного рівня складності, серед яких п'ять тестових завдань закритого типу з вибором однієї правильної відповіді, два відкритих завдання, виконання яких передбачає коротку письмову відповідь, і одне творче - зв'язне висловлювання (5-7 речень) на задану тему.

Кожне правильно виконане тестове завдання закритого типу оцінюється в один бал, кожне відкрите завдання - двома балами (у разі, якщо таке завдання виконане частково, учні одержують один бал), творче завдання - трьома балами: 1 бал - за зміст висловлювання; 1 бал - за грамотність (враховуються орфограми, передбачені навчальними програмами початкової школи); 1 бал - за висловлення власної думки.

Підсумкові контрольні роботи з російської мови (мови навчання) укладені за аналогією з підсумковими роботами з української мови. У загальноосвітніх навчальних закладах (класах) з навчанням польською, молдовською, кримськотатарською, угорською, болгарською, румунською мовами рекомендуємо проводити підсумкові контрольні роботи з української мови та з мови навчання у формі диктанту.

Підсумкова контрольна робота з **читання** (мова навчання) спрямована на перевірку розуміння учнями змісту прочитаного тексту; обізнаності з колом дитячого читання, доступного цьому вікові; володіння літературознавчими поняттями на елементарному рівні; умінь узагальнювати зміст прочитаного

(розкривати головну думку); практичних умінь роботи над текстами різних жанрів (казкою, оповіданням, віршем, байкою, легендою); умінь виконувати творчі завдання на основі прочитаного, висловлювати власну думку з приводу прочитаного.

Робота складається з тексту для самостійного читання та восьми письмових завдань, п'ять із яких - тестові завдання закритого типу з вибором однієї правильної відповіді, два - завдання відкритого типу з короткою відповіддю (на встановлення відповідності; на встановлення правильної послідовності тощо) і одне творче завдання з розгорнутою відповіддю.

Підсумкові контрольні роботи з читання українською мовою у загальноосвітніх навчальних закладах з російською мовою навчання мають таку ж структуру. Контрольні роботи з читання українською мовою та з читання (мова навчання) у загальноосвітніх навчальних закладах (класах) з навчанням польською, молдовською, кримськотатарською, угорською, болгарською, румунською мовами можуть укладати методичні об'єднання вчителів початкових класів за такою ж структурою відповідно до програмових вимог.

Усі завдання учні розпочинають виконувати після прочитання тексту.

Тестові завдання закритого типу оцінюються 1 балом. Завдання відкритого типу - у межах 2 балів за кожне (частково виконане завдання оцінюється 1 балом). Творчі завдання оцінюються 3 балами з урахуванням змісту викладу, висловлення власної думки, використання засобів виразності мови.

Бали за роботу з читання виставляються без урахування помилок за грамотність.

Підсумкова контрольна робота з **математики** проводиться у вигляді комбінованої контрольної роботи або роботи, укладеної з тестових завдань різної форми.

Комбінована контрольна робота містить вирази з багатоцифровими числами на визначення порядку дій (з дужками чи без дужок); складені задачі; завдання на порівняння, перетворення одних величин в інші; завдання на знаходження частини від числа; завдання на застосування геометричного матеріалу тощо.

Робота тестового характеру містить 12 завдань. Серед них - завдання таких видів: закриті з вибором однієї правильної відповіді; відкриті на доповнення; відкриті з вільним викладом відповіді.

Особливостями оцінювання підсумкових контрольних робіт із завданнями тестового характеру є такі: 12 балів ставиться, якщо всю роботу виконано правильно; 10-11 балів - якщо виконано правильно не менше 11 завдань, або виконано всю роботу, проте допущено 1-2 помилки у завданнях закритого типу; 7-9 балів ставиться, якщо виконано 8-9 завдань, у тому числі завдання змістової лінії «Задачі»; 4-6 балів - якщо виконано 6-7 завдань закритого типу; 2-3 бали - якщо правильно виконано 3-4 завдання закритого типу або 1-2 завдання закритого типу, у тому числі, задача.

Зміст завдань для підсумкових контрольних робіт сформовано відповідно до вимог, викладених у Програмах для 1-4 класів середньої загальноосвітньої школи (К.: Початкова школа, 2006).

Тексти підсумкових контрольних робіт визначаються за збірниками підсумкових контрольних робіт для 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, рекомендованих Міністерством освіти і науки України:

- Державна підсумкова атестація. Підсумкові контрольні роботи з математики. 4 клас. Укл. Барна М.М., Онопрієнко О.В., Пархоменко Н.Е. Підсумкові контрольні роботи з математики. 4 клас. 2009, 2010;
- Державна підсумкова атестація. Підсумкові контрольні роботи з української мови для шкіл з українською мовою навчання. 4 клас. Укл. Вашуленко М.С., Пономарьова К.І. 2009, 2010;
- Державна підсумкова атестація. Підсумкові контрольні роботи з читання для шкіл з українською мовою навчання. 4 клас. Укл. Вашуленко О.В., Третяк О.П., Копликова Т.К., Чернецька О.Г. 2009, 2010;

- Державна підсумкова атестація. Підсумкові контрольні роботи з української мови для шкіл з російською мовою навчання. 4 клас. Укл. Шереметьєва Н.М., Мартиненко Т.Г. 2009, 2010;
- Державна підсумкова атестація. Підсумкові контрольні роботи з читання українською мовою для шкіл з російською мовою навчання. 4 клас. Укл. Астахова Т.К., Гайдученко Т.Л. 2009, 2010;
- Державна підсумкова атестація. Підсумкові контрольні роботи з читання для шкіл з російською мовою навчання. 4 клас. Укл. Новикова Т.Г., Смаковська Т.В. 2009, 2010;
- Державна підсумкова атестація. Підсумкові контрольні роботи з російської мови для шкіл з російською мовою навчання 4 клас. Укл. Лаптева Л.І., Лунько Н.І. 2009, 2010.

Кожна з вище означених контрольних робіт проводиться в усіх загальноосвітніх навчальних закладах відповідно до календарного планування на другому чи третьому уроці, окрім понеділка і п'ятниці.

На проведення кожної роботи відводиться 1 академічна година.

Підсумкові контрольні роботи виконують усі учні, окрім тих, які з поважних причин (хвороба, довготривалі перебування на лікуванні, беруть участь у спортивних змаганнях, переїздах в інші місця проживання, природні катаклізми) не можуть брати участь у написанні підсумкових контрольних робіт. У такому разі оцінки за державну підсумкову атестацію виставляються цим учням за результатами семестрового оцінювання.

Додаткові види перевірок робіт у 4-х класах не проводяться.

З навчальних предметів, які підлягають державній підсумковій атестації, при виставленні річної оцінки враховуються також результати підсумкових контрольних робіт.

II. Державна підсумкова атестація в основній школі

Атестація в основній школі проводиться з п'яти предметів: української мови, математики, географії, біології, а також іноземної мови чи іншого гуманітарного предмета за вибором навчального закладу.

У загальноосвітніх навчальних закладах (класах, групах) з поглибленим вивченням предметів, спеціалізованих навчальних закладах, ліцеях, гімназіях, колегіумах таким предметом за вибором може бути той, що вивчався поглиблено.

Випускники основної школи загальноосвітніх навчальних закладів (класів, груп) з навчання мовами національних меншин, які прибули із закордону і почали вивчати українську мову в поточному навчальному році, замість атестації з цього предмета можуть, за заявою батьків або осіб, які їх замінюють, та рішенням педагогічної ради, проходити атестацію з мови навчання.

Державна підсумкова атестація з **української мови** проводиться в письмовій формі (диктант) за завданнями, оголошеними Міністерством освіти і науки України. Перевірці під час державної підсумкової атестації підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та словникові слова, визначені для запам'ятовування; уміння ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; уміння належним чином оформлювати роботу.

На проведення атестації відводиться 1 астрономічна година. Відлік часу ведеться від початку читання вчителем тексту. Використання учнями допоміжних джерел (словники, довідники, підручники тощо) не допускається.

Текст диктанту визначатиметься за посібником: Авраменко О.М. Українська мова. Збірник текстів для диктантів. 9 клас. Державна підсумкова атестація. - К.: Грамота, 2010. - 80 с. У збірнику представлено тексти, обсяг яких відповідає вимогам чинної програми з урахуванням того, що державна підсумкова атестація триває довше, ніж звичайна тематична контрольна робота у формі диктанту.

Державна підсумкова атестація з **української, зарубіжної літератур, а також з літератур національних меншин** проводитиметься в усній формі за білетами, які складаються з двох завдань.

Завдання білетів враховують розмаїття представлених у чинних програмах тем, відображаючи усталені у шкільній практиці інтерпретації творів української, зарубіжної та інших літератур.

У своїх відповідях учні мають продемонструвати сформованість у них базових знань відповідно до чинних програм, уявлення про місце літератури (українська, зарубіжна, національних меншин) у національному і світовому культурному просторі, у міжпредметних зв'язках, уміння висловити свої думки про художній твір, систему образів, характери персонажів, уміння проводити цілісний аналіз та створювати власні інтерпретації до художніх творів, аналізувати різні за жанрами та стилями твори, вміння аргументовано доводити власну думку, відображаючи широке розуміння програмового літературного матеріалу.

Під час оцінювання відповідей учнів враховується: знання ними тексту аналізованого твору, розуміння родової й жанрової специфіки та стильової своєрідності художнього твору, багатства його ідейно-художнього змісту та особливостей поетики, сприйняття конкретного твору в літературно-мистецькому контексті епохи, у зв'язках із літературною традицією України і світу, поінформованість школярів щодо основних понять теорії літератури та вміння ці знання застосовувати до матеріалу певного літературного твору, розуміння школярем духовної природи літературної творчості.

В окремих білетах для перевірки сформованості в учнів техніки художнього читання та вміння донести через усне слово авторський задум додатково передбачено читання учнем напам'ять віршів або уривків із поетичних чи прозових творів. Формулювання завдань такого типу супроводжують запитання білетів, пов'язані насамперед із поезією; як правило, вони дають учням можливість на власний розсуд вибрати вірш для декламування.

Використання учнями під час проведення державної підсумкової атестації з української, зарубіжної та літератур національних меншин допоміжних джерел (підручників, хрестоматій, видань творів програмових авторів, антологій тощо) не допускається.

Для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з навчанням польською, молдовською, кримськотатарською, угорською, болгарською, румунською мовами білети розробляються Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій і погоджуються з Міністерством освіти і науки України (тексти завдань подаються до 20 квітня 2010 р. до Міністерства освіти і науки України українською та рідною мовами); російською мовою білети розробляються Міністерством освіти і науки України.

У загальноосвітніх навчальних закладах (класах) **з навчанням мовами національних меншин** за рішенням Міністерства освіти і науки Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій може проводитися державна підсумкова атестація з мови навчання у формі диктанту. Завдання з польської, молдовської, кримськотатарської, угорської мов визначаються Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій з посібників, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України; з російської мови атестація проводиться за посібником «Російська мова. Збірник диктантів для державної підсумкової атестації. 9 клас» (авт. Бикова К.І. та ін. - К.: Генеза, 2010).

На проведення атестації відводиться 1 астрономічна година.

Державна підсумкова атестація з **математики у 9-х класах** проводиться у формі інтегрованої письмової роботи з алгебри та геометрії за навчальним посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з математики. 9 клас», авт. Бурда М.І. та інші. - Х.: Гімназія, 2010 р. який містить 80 варіантів атестаційних робіт.

Кожен варіант атестаційної роботи складається з чотирьох частин, що відрізняються за складністю та формою тестових завдань.

У першій частині пропонується 12 завдань з вибором однієї правильної відповіді (8 завдань з алгебри і 4 - з геометрії). Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей указана тільки одна літера, якою позначена правильна відповідь. При цьому учні не зобов'язані наводити будь-які міркування, що пояснюють їх вибір.

Правильне розв'язання кожного завдання цього блоку оцінюється одним балом.

Друга частина атестаційної роботи складається із 6 завдань (4 завдання з алгебри і 2 - з геометрії) відкритої форми з короткою відповіддю. Таке завдання вважається виконаним правильно, якщо у бланку відповідей записана правильна відповідь (наприклад, число, вираз, корені рівняння тощо). Усі необхідні обчислення, перетворення тощо учні виконують на чернетках.

Правильне розв'язання кожного із завдань цього блоку оцінюється двома балами.

Третя частина атестаційної роботи складається з 4 завдань (3 завдання з алгебри і 1 - з геометрії), четверта - з 3 завдань (2 завдання з алгебри і 1 - з геометрії) відкритої форми з розгорнутою відповіддю.

Завдання третьої та четвертої частин вважаються виконаними правильно, якщо учень (учениця) навів(ла) розгорнутий запис розв'язування завдання з обґрунтуванням кожного етапу та дав(ла) правильну відповідь.

Правильність виконання завдань третьої та четвертої частин оцінює вчитель відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень. Правильне розв'язання кожного із завдань третьої та четвертої частин оцінюється чотирма балами.

Завдання четвертої частини виконують учні класів з поглибленим вивченням математики.

Варіанти завдань першої та другої частин атестаційної роботи добирають загальноосвітні навчальні заклади, третьої та четвертої частин - Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за вказаним посібником.

Кількість варіантів першої та другої частин атестаційної роботи добираються за чисельністю учнів у класі з найбільшою наповненістю на паралелі. Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій визначають не менше чотирьох варіантів третьої та четвертої частин атестаційної роботи.

Кожен учень (учениця) у класі має виконувати окремий варіант першої та другої частин атестаційної роботи та один із варіантів, запропонованих класу, третьої (третьої та четвертої) частин атестаційної роботи.

Дату проведення державної підсумкової атестації визначають Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Державна підсумкова атестація з математики проводиться протягом 150 хвилин для учнів загальноосвітніх класів. Учні класів з поглибленим вивченням математики виконують атестаційну роботу протягом 180 хвилин. Відлік часу розпочинається з моменту початку роботи учнів над завданнями.

За результатами роботи учням виставляється одна оцінка - з математики.

Державна підсумкова атестація з **географії** проводиться за результатами вивчення шкільного курсу „Географія України» (8-9 клас). Атестація передбачає визначення рівня знань дев'ятикласниками географічних закономірностей, розуміння взаємозв'язків між компонентами природних комплексів, взаємодії природи і господарської діяльності людини, життя людей, їх традицій, звичаїв, ведення господарства тощо.

Державна підсумкова атестація з географії може проводитися усно за білетами або письмово за посібниками «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії за курс основної та старшої школи» (авт. Ковальчук Г.О., Паламарчук Л.Б., Скуратович О.Я. - Х.: Гімназія, 2006, 2007, 2008 рр.) або «Географія. Збірник завдань для державної підсумкової атестації. 9-й клас», авт. Паламарчук Л.Б., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В. К.: Генеза, 2010 р.

Білету містять по три завдання, їх складено у відповідності до чинної навчальної програми для 12-річної школи.

Перше завдання охоплює навчальний матеріал курсу «Географія України» (8 клас), друге - навчальний матеріал 9-го класу, третє має практичну спрямованість і передбачає перевірку умінь школярів характеризувати географічні об'єкти і явища з обов'язковим використанням тематичних карт.

Під час визначення рівня навчальних досягнень учнів вчителям слід враховувати: правильність і науковість викладення матеріалу, повноту розкриття географічних понять і закономірностей, влучність вживання географічних та картографічних термінів; самостійність відповіді; логічність, доказовість викладення матеріалу; ступінь сформованості інтелектуальних, загальноосвітніх, специфічних умінь (робота з картографічними, статистичними та іншими матеріалами).

Завдання для атестації у письмовій формі добирають вчителі за одним із зазначених збірників.

Завдання збірника (авт. колектив Ковальчук Г.О. та інші) складені за рівнями складності, що передбачені 12-бальною шкалою оцінювання навчальних досягнень школярів. При комплектуванні завдань для державної підсумкової атестації застосовується принцип їх поступового ускладнення (завдання I -IV рівнів). У збірнику пропонуються завдання різних типів (тести, робота з контурною картою, робота з атласом, відкриті запитання четвертого рівня, які мають узагальнюючий, систематизуючий, порівняльний характер).

На виконання завдання атестації у письмовій формі відводиться до 1,5 астрономічної години. Відлік часу розпочинатиметься після написання вчителем завдання на дошці.

Збірник для проведення атестації (авт. колектив Паламарчук Л.Б. та інші) складений за аналогією до збірників, за якими проходить зовнішнє незалежне оцінювання.

Вчитель самостійно добирає варіанти тестових завдань (це залежить від рівня підготовки учнів, від їх самостійності, зібраності), може змінювати чи замінювати деякі завдання. Вчитель самостійно приймає рішення щодо кількості варіантів, які будуть використовуватися в одному класі, урахувавши, що кожен(на) окремих(ма) учень(ця) повинен(на) виконати один варіант тестів, скориставшись матеріалами збірника.

Користуватися текстами, підручниками, іншими посібниками (довідниками) під час виконання письмової форми державної підсумкової атестації не дозволяється.

Форму проходження атестації обирають учні.

Державна підсумкова атестація з **біології** може проводитися як в усній, так і в письмовій формі. Форму проходження державної підсумкової атестації обирають учні.

Державна підсумкова атестація в усній формі проводиться за білетами, укладеними відповідно до чинної навчальної програми для учнів 7 - 9 класів.

Білету з біології складаються з трьох запитань. Два запитання спрямовані на перевірку теоретичних знань школярів: перше - про будову та функції організму людини, психофізіологічні особливості її поведінки; друге - про будову та функції інших організмів, їх пристосованість до умов середовища, способу життя, поведінки, значення у природі й житті людини. Третє запитання має практичну спрямованість та

передбачає виявлення в учнів уміння застосовувати набуті знання у практичній діяльності та сформованості здоров'язбережної компетенції. Наприклад, запитання щодо профілактики захворювань, вживання алкоголю, наркотиків, ВІЛ-інфікування, надання першої допомоги при зупинці дихання, різних видів кровотеч, опіках, обмороженні, ударах, вивихах тощо.

При оцінюванні відповідей учнів необхідно ураховувати рівень сформованості у них предметних компетенцій, зокрема: уміння характеризувати будову та функції окремих біологічних об'єктів, загальні ознаки певних груп організмів, ознаки пристосованості організмів до умов існування; давати порівняльну характеристику об'єктам, явищам і процесам живої природи; встановлювати взаємозв'язки між будовою і функціями; обґрунтовувати правила гігієни і профілактики, надання першої допомоги.

Проведення державної підсумкової атестації у письмовій формі здійснюється за збірником «Завдання для державної підсумкової атестації з біології за курс основної школи», авт. Костильов О.В., Андерсон О.А., Задорожний К.М., Зінченко О.П. - К.: Генеза, 2010р.

Посібник містить 60 варіантів атестаційних робіт. Кожний варіант атестаційної роботи включає 30 завдань з різних розділів навчальної програми (рослинний світ, гриби, бактерії, тваринний світ, людина), різного рівня складності та різних типів. Серед них: тестові завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності; завдання з використанням малюнків, графіків, схем, таблиць; завдання з «відкритою» відповіддю. Таке поєднання дає змогу учневі максимально розкрити свої здібності.

Кожен(на) учень(ця) у класі має виконувати окремий варіант. На виконання завдань атестації у письмовій формі відводиться 1,5 астрономічні години.

Державна підсумкова атестація з іноземної мови проводитиметься за білетами, що містять завдання трьох видів: читання тексту та виконання післятекстового завдання; письмова робота; бесіда за пропонованими ситуаціями.

Перше запитання білетів має на меті перевірити рівень сформованості в учнів умінь і навичок читання, розуміння ними прочитаного матеріалу; уміння узагальнювати зміст прочитаного; виокремлювати ключові слова та визначати за контекстом значення незнайомих слів.

Пропонуються різні типи текстів: статті із періодичних видань; листи (особисті, офіційні тощо); оголошення, реклама; розклади (розклад уроків, руху поїздів тощо); меню, кулінарні рецепти; програми (телевізійні, радіо тощо); особисті нотатки, повідомлення.

До текстів пропонуються завдання: із вибором правильної відповіді; на встановлення відповідності (добір логічних пар); запитання з короткими відповідями (2-3 слова); встановлення логічного порядку простого тексту; знаходження аргументів та висновків; встановлення зв'язків між інформаційними блоками; вибір назв абзаців тексту із запропонованих назв.

Тестові завдання містять варіанти відповідей з однією правильною відповіддю.

Друге запитання білетів спрямоване на перевірку рівня сформованості в учнів писемної мовленнєвої компетенції.

У частині писемного мовлення пропонуються письмові завдання, що супроводжуються спеціальними поясненнями, які визначають, про що саме учні повинні написати. Учні складають текст на основі конкретних ситуацій та письмових підказок (повідомлень, листів, оголошень, реклами тощо) і візуальних (картинок, фотографій, таблиць, схем).

У частині використання мови визначається рівень володіння лексичними, граматичними, семантичними та прагматичними знаннями, що передбачають уміння вільно спілкуватися. Учням пропонуються тести з пропущеними лексичними одиницями або граматичними структурами. Учні заповнюють пропуски поданими словами або словосполученнями.

Третє запитання білетів перевіряє рівень сформованості навичок та вмінь мовлення за допомогою зв'язного висловлювання. Зміст і форма висловлювання визначається, зазвичай, ситуацією. Для того щоб зміст завдання усвідомлювався та адекватно сприймався учнями до кожної ситуації подано інструкції, які враховують психологічні особливості та навчальний досвід школярів. Кожна інструкція подається у вигляді віртуальної проблемної ситуації, котру необхідно розв'язати засобами іноземної мови.

Оцінюються вміння учнів вибирати з ряду іншомовних засобів ті, що відповідають комунікативному завданню. Важливим складником цього завдання є вміння розгорнути свою відповідь за рахунок часових, просторових, особистісних та інших характеристик згаданого об'єкта або дії, спонукавши співбесідника запитаннями або проханням продовжити мовленнєву взаємодію.

Монологічні висловлювання учнів повинні відповідати ситуації, бути повними, послідовними, комунікативно спрямованими (містити особистісні оціночні фрази, власне ставлення учня до об'єкта висловлювання), лексично насиченими, правильно фонетично і граматично оформленими.

Державна підсумкова атестація з іноземної мови складається з письмової та усної частини. На виконання письмової частин (використання мови, читання та письмо) та усної - говоріння передбачено 35 хвилин: читання -10 хвилин, говоріння -10 хвилин, письмо -15 хвилин.

Державна підсумкова атестація з іноземних мов проводиться на основі матеріалів збірників завдань, які відповідають загальноєвропейським рівням (A2+ - B1).

- «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з англійської мови. 9 клас», уклад. Коваленко О.Я., Голобородько С.В. - К.: Генеза, 2010р.
- «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з німецької мови. 9 клас», уклад. Коваленко О.Я., Горбач Л.В. - К.: Генеза, 2010р.
- «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з французької мови. 9 клас», уклад. Коваленко О.Я., Клименко Ю.М. - К.: Генеза, 2010р.
- «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з іспанської мови. 9 клас», уклад. Коваленко О.Я., Костильов А.І. - К.: Генеза, 2010р.

Посібники містить 100 варіантів білетів з кожної мови.

Кількість білетів добирається вчителями загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до кількості учнів у класі.

У 2009-2010 навчальному році у 9-х класах вперше вивчається новий навчальний предмет - **«Правознавство. Практичний курс»**. Він передбачає вивчення норм права, що стосуються малолітніх і неповнолітніх осіб. Відповідно завдання білетів державної підсумкової атестації побудовані на нерозривній єдності нових для учнів юридичних знань, соціального досвіду учнів, практичних дій щодо вирішення конкретних життєвих проблем. Державна підсумкова атестація з практичного курсу правознавства проводитиметься в усній формі за білетами, котрі містять по два запитання. Перше - має теоретичний характер і вимагає демонстрації розуміння понять і термінів та вміння оперувати ними. Друге завдання кожного білета має практичний характер: юридичні задачі та правові ситуації, що потребують від учнів вміння оперувати однією-двома одиницями змісту, і побудовані на нормах права, що стосуються малолітніх і неповнолітніх осіб.

Державна підсумкова атестація з **історії України** проводитиметься як в усній, так і в письмовій формі.

В усній формі - за білетами, котрі містять по два запитання. Завдання охоплюють період з найдавніших часів і до другої половини XIX століття включно. Тобто, готуючись до державної підсумкової атестації, учні мають повторити матеріал, котрий вивчався, починаючи з 6 класу.

У письмовій формі атестація буде проводитись за збірником, рекомендованим Міністерством освіти і науки України «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з історії України. 9 клас». уклад. В.Власов. - К.: Літера. ЛТД, 2010 р.

Збірник містить тестові завдання різної форми: завдання з вибором однієї правильної відповіді; завдання з вибором кількох правильних відповідей; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності; завдання відкритої форми з короткою відповіддю; завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю.

Завдання укладені з урахуванням тематичного принципу: кожне завдання сприятиме перевірці рівня сформованості навчальних компетентностей на прикладі певної теми курсу. При цьому теми підібрано за класами відповідно до вимог програми.

Для проведення підсумкової державної атестації тести зі збірника обирає вчитель. На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

Державна підсумкова атестація **із всесвітньої історії** проводитиметься в усній формі. У білетах зі всесвітньої історії звертається увага на особливості розвитку світової цивілізації наприкінці XVIII - на початку XX ст. Під час відповідей учні мають показати уміння аналізувати економічні, соціальні і культурні наслідки промислового перевороту; давати характеристику змін у господарюванні, політичному житті, утвердженні парламентаризму, технічного прогресу.

Особливу увагу варто акцентувати на вміннях учнів визначати основні напрямки політичної еволюції провідних держав, розвитку духовного життя, зміни в побуті людей та їх мисленні.

Державна підсумкова атестація з **художньої культури** покликана виявити в учнів рівень знань з напрямів і стилів художньої культури, видів та жанрів мистецтва, виражальних засобів художньої мови різних видів мистецтва, зв'язків мистецтва з природним, соціальним і культурним середовищем життєдіяльності людини. Атестація зорієнтована на визначення рівня сформованості в учнів світоглядних компетенцій у сфері художньої культури, вміння учнів зіставляти художні стилі, користуватися мистецтвознавчою термінологією (у межах програми), здатність учнів аргументувати власну точку зору, здійснювати відбір інформації в царині мистецтва.

Вона проводитиметься в усній формі за білетами, що складаються з трьох завдань. Білети укладено відповідно до чинної навчальної програми з художньої культури для 9 класу. Перші два завдання білетів відображають розмаїття представлених у чинній програмі видів, напрямів, стилів, жанрів мистецтва, їхні характерні особливості тощо. Деякі із завдань вимагають наведення прикладів у вигляді назв творів мистецтва, їхніх характеристик, імен видатних представників мистецтва тощо. Третє завдання кожного білета вимагає від учня упізнати твір мистецтва (на рівні шедевр світового значення), запропонований учителем, надати про нього коротку інформацію (автор, національне походження, напрям, жанр тощо), охарактеризувати його художньо-образний зміст. Підбір творів із тих, що розглядалися учнями протягом року, та забезпечення учнів ілюстративним матеріалом здійснює вчитель.

З метою якісної підготовки до відповіді школярів необхідно забезпечити ілюстративним матеріалом (CD, репродукції, фотоматеріали, записи музичних творів тощо).

Оцінюючи відповіді дев'ятикласників з художньої культури, варто звернути увагу на те, що учні мають уміти визначати хронологічні межі та послідовність виникнення художніх стилів; виділяти сутнісні ознаки стилів і напрямів художньої культури, видів та жанрів мистецтва; використовувати ілюстративний матеріал як джерело інформації при характеристиці стилів, видів та жанрів мистецтва; давати характеристику культурним явищам, оперуючи конкретними прикладами; формулювати емоційно-ціннісну оцінку культурних явищ та діяльності визначних представників мистецтва; зіставляти та порівнювати культурні явища; синтезувати засвоєну інформацію; аналізувати та узагальнювати; формулювати висновки та узагальнення; давати визначення понять.

Під час оцінювання відповідей учнів враховується: розуміння учнями завдань білетів і відповідність змісту відповідей поставленим запитанням; застосування учнями під час відповідей на запитання необхідного ілюстративного матеріалу і фрагментів музичних творів, точність у викладенні фактичного матеріалу; ґрунтовність суджень, переконливість та аргументованість висновків; уміння аналізувати, зіставляти, порівнювати культурні явища різних епох и конкретні мистецькі шедеври; використання необхідних мистецтвознавчих термінів і понять (у межах програми); композиційну стрункість відповідей; ясність и точність викладу, мовленнєву грамотність.

Державна підсумкова атестація з **фізики** проводиться в усній формі за білетами, які укладено відповідно до чинної навчальної програми для учнів 7-9-х класів 12-річної школи.

Білету містять три завдання, спрямовані на виявлення рівня оволодіння учнями основних понять, законів і принципів фізики та сформованості практичних умінь, необхідних для розуміння явищ і процесів, що відбуваються у природі, техніці й побуті.

Перше запитання передбачає перевірку теоретичних знань школярів з усіх розділів систематичного курсу фізики.

Особливу увагу під час підготовки до державної атестації варто приділити практичним навичкам учнів, зокрема вмінню ілюструвати виклад фактів та теорій відповідними прикладами перебігу фізичних явищ, їх прояву в природі або використання в технічних пристроях і повсякденному житті.

Друге та третє завдання мають практичний зміст, спонукають учнів до виявлення вміння застосувати набуті знання у практичній діяльності.

Відповідаючи на друге запитання білета, учень має продемонструвати вміння планувати дослідження, використовувати вимірювальні прилади та обладнання, проводити експерименти, систематизувати та узагальнювати результати досліджень. Під час підготовки обладнання для виконання лабораторних робіт учителю потрібно спиратися на опис їх проведення, що наводиться у підручниках. Підбір обладнання для виконання експериментальних завдань здійснюється відповідно до матеріально-технічного забезпечення фізичного кабінету з урахуванням уточненого завдання для дослідження певної фізичної величини або закономірності, що пропонується вчителем.

Третє завдання - задача, що добирається вчителем з відповідних розділів «Збірника різнорівневих завдань для державної підсумкової атестації з фізики», за ред. Гельфгата І.М. - Х.: Гімназія, 2007, 2008, 2009рр. Для проведення обчислень дозволяється використовувати калькулятори.

III. Державна підсумкова атестація у старшій школі

Відповідно до п. 6.1 Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 18.02.08 [№94](#), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 27.02.08 № 151/14842) у новій редакції, що затверджено наказом від 21.12.2009 [№1151](#), зареєстровано у Міністерстві юстиції України 18 січня 2010 року № 39/17334, **бали за атестацію у старшій школі виставляються за результатами шкільних підсумкових контрольних робіт.**

Підсумкові контрольні роботи у старшій школі проводяться з **трьох предметів**: української мови (переказ, обов'язково), математики або історії України (обов'язково) та одного предмета з інваріантної складової навчального плану за вибором учнів. У загальноосвітніх навчальних закладах (класах, групах) з профільним навчанням проводяться підсумкові контрольні роботи з предмета за вибором відповідно до профільної підготовки. У навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин предметом за вибором може бути мова навчання.

Порядок проведення шкільних підсумкових контрольних робіт визначається МОН.

Бали за підсумкові контрольні роботи виставляються у класному журналі у колонку з написом «ДПА» без зазначення дати після колонки з написом «Річна».

Випускникам, які звільнені від проходження державної підсумкової атестації, робиться запис (звільнений (а)).

Результати підсумкових контрольних робіт виставляються у додатки до атестатів про повну загальну середню освіту у графі «державна підсумкова атестація» та враховуються при визначенні середнього балу атестата.

Одинадцятикласники, які хворіли під час проведення підсумкових контрольних робіт (державної підсумкової атестації), зобов'язані надати медичну довідку, на підставі якої їм надається право пройти її в інші терміни.

Державна підсумкова атестація з української мови є обов'язковою і проводиться у формі переказу за текстом, визначеним Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за посібником: «Українська мова та література. Збірник текстів для переказів із творчими завданнями. Державна підсумкова атестація. 11 клас» / Укл. Г.Т. Шелехова, В.І. Новосьолова, Л.В.Плетньова, А.В. Ярмолюк. - К.: Генеза, 2009, 2010.

Тексти цього збірника відповідають навчально-методичним вимогам до докладного переказу, що в повному обсязі дає змогу перевірити формування в учнів комунікативних умінь (сприйняття почутої інформації, докладне її відтворення, самостійне визначення предмета й завдань висловлювання, добір для їх вирішення потрібних мовних засобів тощо) та орфографічних і пунктуаційних навичок.

На виконання завдання підсумкової контрольної роботи державної підсумкової атестації з української мови в 11 класі відводиться 90 хвилин, протягом яких учні докладно відтворюють первинний текст запропонованого переказу з урахуванням його смислової і структурної цілісності (без додаткового творчого завдання). Переказ проводиться за традиційною методикою.

Шкільну підсумкову контрольну роботу з **історії України** обов'язково виконують випускники, які навчалися в класах філологічного, суспільно-гуманітарного, художньо-естетичного та спортивного напрямів.

Контрольна робота з історії України проводитиметься в письмовій формі за збірником, рекомендованим Міністерством освіти і науки України: «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з історії України. 11 клас» Укл. В.Власов, С.Кульчицький. - К.: Літера. ЛТД, 2010 р.

Збірник містить 10 варіантів по 10 тестових завдань різної форми в кожному варіанті: завдання з вибором однієї правильної відповіді; кількох правильних відповідей; завдання на встановлення відповідності; на встановлення правильної послідовності; завдання відкритої форми з короткою відповіддю; завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю. Завдання стосуються різних аспектів вітчизняної історії: державного, політичного, розвитку економіки, соціальних відносин, суспільного, культурного розвитку, зовнішньополітичних стосунків.

Завдання збірника спрямовані на виявлення в учнів рівня сформованості предметних компетентностей. Перше завдання всіх варіантів контрольних робіт перевіряє рівень сформованості просторової компетенції та картографічних умінь. Друге та третє завдання передбачають перевірку рівня сформованості хронологічної компетентності школярів. Учні мають встановити хронологічну послідовність подій та визначити дату на основі певних подій, явищ, процесів.

Наступні завдання перевіряють рівень сформованості у школярів логічної та інформаційної компетентностей. Оцінюються вміння учнів співвідносити факти (події) з історичними процесами; застосовувати поняття та терміни для пояснення історичних явищ, встановлювати причини та наслідки

подій; з'ясовувати та визначати характерні ознаки подій, процесів; систематизувати факти, які пов'язані з характеристикою (діяльністю) історичних осіб.

Останнє завдання підсумкових контрольних робіт передбачає оцінювання у випускників рівня сформованості інформаційної та аксіологічної компетентностей на основі аналізу фрагмента історичного джерела. Тобто ученні повинні вміти пояснити суть описаних у джерелі подій, постатей в історичному контексті, виокремити факти й емоційно-ціннісні судження автора, висловити власні судження про документ та його автора тощо.

Для проведення підсумкових контрольних робіт вчитель обирає варіанти робіт. На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

Шкільні підсумкові контрольні роботи **зі *всесвітньої історії*** проводяться також у письмовій формі за «Збірником завдань із всесвітньої історії для державної підсумкової атестації. 11 клас.». Укл. Т.Ладиченко. - К.: Генеза, 2010 р.

Збірник містить тестові завдання різної форми: завдання з вибором однієї відповіді; завдання з вибором кількох правильних відповідей; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності; завдання відкритої форми з короткою відповіддю; завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю.

Завдання охоплюють всі сфери життєдіяльності суспільства: соціально-економічну, політичну, культурну, особливий наголос робиться на характеристиці історичних осіб. Оцінюються знання учнями основних понять, сучасних підходів до аналізу розвитку людства у ХХ столітті, вміння визначати вплив загальносвітових процесів на Україну та роль України в розвитку світової цивілізації, вміння аналізувати історичні події, формулювати й аргументувати власну думку щодо них, висловлювати своє ставлення до історичних явищ і осіб.

Для проведення підсумкових контрольних робіт вчитель на власний розсуд обирає варіанти робіт. На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

У профільних класах передбачається проведення підсумкових контрольних робіт **з правознавства** за збірником «Завдання з правознавства для державної підсумкової атестації учнів профільних 11-х класів». Авт. Ремех Т.О. - К.: Книги України ЛТД, 2010р.

Збірник складається з десяти варіантів контрольних робіт.

Кожен варіант містить тестові завдання на вибір правильної відповіді, завдання на порівняння юридичних понять, складання схем, юридичну задачу та творче завдання.

Порівняння юридичних понять передбачає уміння учнів визначати їх спільні та відмінні ознаки; складання схем - графічне представлення юридичних явищ, процедур; розв'язанні юридичних задач - уміння застосовувати правові знання для розв'язання спірного питання чи аналізу правової ситуації. Завдання творчого характеру оцінюють уміння учнів представити власні судження щодо юридичних подій та явищ.

На виконання контрольних робіт відводиться 90 хвилин.

У профільних класах передбачені також підсумкові контрольні роботи з курсів **«Людина і світ», «Людина і суспільство», «Основи філософії»**. Вони мають на меті виявити рівень опанування учнями суспільствознавчих знань; рівень сформованості в них критичного мислення; навичок оцінювання суспільних явищ і процесів, життєвих та прикладних особистісно-життєтворчих, соціалізуючих, комунікативних, інтелектуально-інформаційних умінь.

Контрольні роботи виконуються за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації для учнів профільних 11-х класів з курсів «Людина і світ», «Людина і суспільство», «Основи філософії». Авт. Бакка

Т.В., Мелешенко Т. В. - К.: Книги України ЛТД, 2010р. Завдання контрольної роботи містять основні філософські, політологічні, культурологічні та економічні питання і складаються із п'яти блоків. Робота оцінюється за стобальною шкалою. На виконання контрольної роботи відводиться 90 хвилин.

Шкільні підсумкові роботи з **української літератури** проводитимуться у формі **твору-роздуму** (обсягом до 2-х сторінок). На його написання відводиться 90 хвилин.

Твір-роздум має продемонструвати сформованість базових знань з української літератури, уявлення про українську літературу в національному і світовому культурному контекстах, вміння випускників аналізувати тексти, використовувати цитати відповідно до ситуації висловлювання, аргументовано доводити власну думку, створювати письмові висловлення, відображаючи широке розуміння програмового літературного матеріалу.

Теми творів охоплюють матеріал, що вивчався у 10-11 класах і враховують наявність варіативних програм з предмета. Орієнтовний перелік тем для написання підсумкової контрольної роботи у формі твору-роздуму:

- Розмаїття людських характерів у повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».
- Проблема життєвого вибору персонажів роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».
- «Любов до стягання без жодної іншої мети» (проблема гаданих і справжніх життєвих цінностей в українській літературі ХІХ століття).
- Пробудження національної свідомості, збереження історичної пам'яті як провідні мотиви в поемі «Мойсей» Івана Франка.
- Трагічна доля Івана й Марічки як наслідок конфлікту між мрією та дійсністю (Михайло Коцюбинський. «Тіні забутих предків»).
- «Ні! Я жива! Я буду вічно жити! Я в серці маю те, що не вмирає» (за творчістю Лесі Українки).
- «Тому роду не буде переводу, в котрому браття милують згоду» (за романом Юрія Яновського «Вершники»).
- Трагедія внутрішнього роздвоєння особистості між гуманізмом і абстрактною ідеєю (Микола Хвильовий. «Я (Романтика)»).
- Над чим сміється Микола Куліш? (за комедією «Мина Мазайло»).
- Чарівний світ дитинства (Олександр Довженко. «Зачарована Десна»).
- Митець і суспільство (за романом у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай»).
- «Народе мій, до тебе я ще верну» (за творчістю Василя Стуса).
- Життєствердний характер, міфологізм і метафоричність поезій Богдана-Ігоря Антонича.

«Вільні теми»:

- «Бережіть собори душ своїх» (література і духовність людини).
- «Ну що б, здавалося, слова...» (художня література в житті людини).
- «Червоне - то любов, а чорне - то журба...» (народні пісні літературного походження в житті людини).
- «Ми - це не безліч стандартних «я», а безліч всесвітів різних» (неповторність і цінність кожної людини у творах українських письменників ХХ ст.).
- «Ідучи в майбутнє, озираємося в минуле» (сторінки історії в українській літературі ХХ ст.).
- «Краса душі, краса любові - найвища на землі краса» (краса почуттів в інтимній ліриці українських поетів кінця ХІХ-ХХ ст.).
- «В театрі грати повинні драму, де страждання душі людської тривожить кам'яні серця» (українська драматургія й театр кінця ХІХ-ХХ ст.).

Твір-роздум на одну із запропонованих тем оцінюється відповідно до таких параметрів: повнота розкриття теми; опертя на літературні тексти, вміння їх аналізувати та інтерпретувати; логічна послідовність викладу думок (наведення тези, аргументів, висновку); струнка побудова твору (наявність вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність та стильова єдність тексту; переконливість наведених аргументів в основній частині твору; точність, зрозумілість думки, відповідність її мовному

оформленню; образне мислення. Критерії оцінювання мають відповідати вимогам чинної програми з урахуванням обсягу твору.

Перелік тем обирають вчителі. Вони вправі скоригувати формулювання поданих тем або додати свої варіанти. Учні пропонується три теми на вибір, які відображають програмовий матеріал 10 і 11 класів, а також «вільна тема», що вимагає відображення морально-етичної проблематики вивченого матеріалу з обов'язковим наведенням прикладів з художніх творів за програмами.

Підсумкові контрольні роботи з курсу **зарубіжної літератури** проводитимуться у формі - **твору-роздуму** (обсягом до 2-х сторінок). На виконання завдання відводиться 90 хвилин.

Твір-роздум має відображати сформованість в учнів базових знань з зарубіжної літератури, уявлень про художню літературу як мистецтво слова, уміння висловити свої думки про художній твір, систему образів, характери персонажів, уміння робити цілісний аналіз та інтерпретації до художніх творів, аналізувати різні за своєю жанровою специфікою та стильовими особливостями твори, проявити самостійність суджень, використовувати цитати відповідно до ситуації висловлювання, дібрати потрібну форму вислову, визначати національну своєрідність конкретного тексту.

Теми охоплюють матеріал що вивчався в 10-11 класах і враховують наявність варіативних програм з цього предмета.

Орієнтовний перелік тем для написання підсумкової контрольної роботи із зарубіжної літератури:

- Жульєн Сорель і Родіон Раскольніков: шлях від наполеонізму до злочину (за романами Стендаля «Червоне і чорне» і Ф.Достоевського «Злочин і кара»).
- «Золото - гарний слуга, але поганий пан» (за повістю Бальзака «Гобсек»).
- «Себе я оспівую...» (за поезією Волта Вітмена).
- «Взаємного зв'язку невидимі закони...» (за творами Шарля Бодлера).
- «Найперше - музика у слові...» (за творчістю поетів-символістів).
- «Мистецтво - дзеркало, що відображає того, хто в нього дивиться, а зовсім не життя» (за романом Оскара Уайльда «Портрет Доріана Грея»).
- Чи можна дім Хельмерів назвати ляльковим? (за п'єсою Генріка Ібсена «Ляльковий дім»).
- «На рубежі віків мій вік тече...» (за творчістю Райнера Марії Рільке).
- «Смішно оснащений ти для цього світу» (за творчістю Франца Кафки).
- «Все буде правильно, на цьому побудований світ» (за романом Михайла Булгакова «Майстер і Маргарита»).
- «Чума» - філософська притча письменника-мораліста (за романом Альбера Камю).
- Трагедія війни у світовій літературі ХХ століття.
- «Людину можна знищити, а перемогти - неможливо» (за повістю Ернста Міллера Хемінгуея «Старий і море»).

Вільні теми:

- «Книжки - кораблі думки, які плывуть від покоління до покоління, несучи в собі коштовний вантаж» (роль художньої літератури в житті сучасної людини).
- «Якщо поет дійсно думає словами, то це слова-мелодії, що складаються в мову-музику» (особливості поетичного доробку представників зарубіжної літератури кінця ХІХ - ХХ ст.).
- «Усі книжки, усі земні поети - усі зрідні живій душі людській» (світова література й світобачення людини).
- «Життя як книга, книга як життя» (роль художньої літератури в моєму житті).
- «Душа вимірюється глибиною страждань, як собор - висотою дзвіниць» (неповторність і цінність кожної людини у творах українських письменників ХХ ст.).

Твір-роздум на одну із запропонованих тем оцінюється відповідно до таких параметрів: повнота розкриття теми; опертя на літературні тексти, вміння їх аналізувати та інтерпретувати; логічна послідовність викладу думок (наведення тези, аргументів, висновку); струнка побудова твору (наявність

вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність та стильова єдність тексту; переконливість наведених аргументів в основній частині твору; точність, зрозумілість думки, адекватність її мовному оформленню; образне мислення.

Перелік тем обирають вчителі. Вони вправі скоригувати формулювання поданих тем або додати свої варіанти. Учні пропонується три теми на вибір, які відображають програмовий матеріал 10 і 11 класів, а також «вільна тема», що вимагає відображення морально-етичної проблематики вивченого матеріалу з обов'язковим наведенням прикладів з художніх творів за програмами.

Шкільна контрольна робота з **інтегрованого курсу «Література»** буде проводитися у формі твору-мініатюри.

Метою письмової контрольної роботи є перевірка сформованості знань учнів з літератури, розуміння текстів художніх творів, глибина засвоєння їх ідейного-художнього змісту, умінь аналізувати, оцінювати художні твори та літературні явища, висловлювати та доводити власні думки щодо позиції автора, виявлення якості мовленнєвих умінь і навичок учнів, що сформовані в процесі вивчення літератури.

Твір-мініатюра оцінюється за такими критеріями: повнота розкриття теми; умінь аргументувати тезу, робити висновки; дотримання композиційної стрункости висловлювання; оригінальність мислення; точність, виразність, багатство мовлення; орфографічна, пунктуаційна і граматична правильність мовлення; кількість фактичних помилок.

Перелік тем для контрольної роботи визначається Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

До переліку тем мають входити такі, що охоплюють навчальний матеріал 10-11 класів, а також вільна тема. Із запропонованих тем загальноосвітні навчальні заклади обирають для написання твору-мініатюри три теми (дві на літературну та одна на вільну), за одною із яких учні за власним бажанням пишуть письмову контрольну роботу.

Письмова контрольна робота (твір-мініатюра) у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням російською мовою проводиться за наступними темами: «Провінційний побут та мораль суспільства у творчості О.Островського (на прикладі одної з вивчених п'єс)», «Маленька людина у безжальному світі» (на прикладі творів російської або зарубіжної літератури XIX сторіччя), «Філософські проблеми у ліриці Ф.Тютчева», «Образи-символи та їх значення в п'єсі «Вишневий сад» А.Чехова», «Витоки та основні естетичні принципи символізму (на прикладі творів П.Верлена або С.Маллерме); «Соціальна сатира в романі М.Булгакова «Майстер і Маргарита», «Природа у ліриці С.Єсеніна», «Гімн життю та людині у творчості А.Платонова (на прикладі одного вивченого твору)», «Трагізм світобачення Франца Кафки (за новелою «Перевтілення»), «Моя зустріч з поезією Р.М.Рільке», «Екологічна тема у сучасній літературі», «Герой мого покоління», «Скільки краси є в людині...» (В. Розанов), «Бути людиною - це відчувати свою відповідальність» (А. де Сент-Екзюпері), «Проблема історичної пам'яті в сучасній літературі» (на прикладі вивчених творів письменників XX сторіччя).

На проведення письмової контрольної роботи з інтегрованого курсу «Література» відводиться 90 хвилин, обсяг роботи - до 2 стор.

У загальноосвітніх навчальних закладах (класах) з навчанням мовами національних меншин підсумкові контрольні роботи з **мови навчання** проводяться у формі переказу без творчого завдання.

Тексти переказів:

- з мов національних меншин (польської, молдовської, кримськотатарської, угорської) визначаються Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій з посібників, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України;

- з російської мови - за посібником «Російська мова. Збірник текстів переказів для державної підсумкової атестації (автори Л.В.Мельникова, Г.М.Король - К.: Генеза, 2009, 2010 рр.);
- з румунської мови - за посібником «Збірник текстів переказів з творчими завданнями для державної підсумкової атестації з румунської мови» (автор Є.М.Маноїл - Чернівці: Технодрук, 2008 р.).

На виконання завдання з мови навчання відводиться 90 хвилин. Відлік часу розпочинається після другого прочитання вчителем тексту переказу.

Підсумкові контрольні роботи з **іноземних мов** проводяться з метою визначення рівня оволодіння випускниками основними видами мовленнєвої діяльності (читання, письмо).

Контрольні роботи проводяться за збірниками завдань. «Збірник для державної підсумкової атестації з іноземних мов. 11 клас». Упор. Коваленко О.Я. та інші. - К.: Генеза, 2010 р., який містить по 30 варіантів завдань з кожної мови. Кожен варіант завдання складається з двох частин (читання та письмо). Завдання для письма є однаковими для всіх мов.

Перше завдання передбачає перевірку рівня сформованості в учнів умінь і навичок читання. Оцінюється рівень розуміння прочитаного матеріалу, визначення за контекстом значення незнайомих слів, вміння виокремлювати ключові слова, узагальнювати зміст прочитаного.

Основними джерелами текстів є статті з журналів і газет, брошур і проспектів, інструкції, програми телебачення та радіо, театру і кіно, уривки з художніх творів. Тексти містять певну кількість незнайомих слів. Зазвичай тлумачення незнайомих слів не подається. Розуміння прочитаного тексту перевіряється шляхом письмового переказу (5-6 речень).

Друге завдання передбачає перевірку сформованості рівня писемної мовленнєвої компетенції учнів, їх лексико-граматичних навичок, ступеню засвоєння ними системних знань про мову як засобу вираження думок і почуттів людини; мовних та мовленнєвих умінь і навичок; словниковий запас учнів, усталених висловів, що відображають життя народу, мова якого вивчається. Обсяг письмового повідомлення не перевищує 15 речень.

Правильність виконання завдань оцінюється відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

Завдання учні виконують на аркушах зі штампом відповідного загальноосвітнього навчального закладу.

Варіанти контрольних робіт добираються вчителем. На проведення підсумкової контрольної роботи відводиться 1 академічна година.

Випускникам загальноосвітніх навчальних закладів, які мають міжнародний сертифікат (диплом) мовного іспиту (Kleines Deutsches Sprachdiplom (KDS) - німецька мова; DELF/DALF - французька мова; IELTS, TOEFL - англійська мова; D.E.L.E. - іспанська мова) зазначені вище іспити зараховуються як підсумкові контрольні роботи. У додаток до атестата про повну загальну середню освіту виставляються річна та атестаційна оцінки з цих предметів 12 балів.

Підсумкові контрольні роботи з **математики** проводяться обов'язково для класів з поглибленим вивченням математики та класів універсального, природничо-математичного, економічного, інформаційно-технологічного профілів, у яких час, відведений на вивчення математики, становить не менше 4 годин на тиждень.

Підсумкові контрольні роботи з математики (інтегрований іспит з алгебри та початків аналізу і геометрії) проводяться за збірником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з математики. 11 клас. Книга 1. Книга 2». авт. Бурда М.І. та інші, - Х.: Гімназія, 2008 р.

Посібник містить 100 варіантів атестаційних робіт, кожен з яких складається з чотирьох частин, які відрізняються за складністю та формою тестових завдань. Перша частина розміщена в книзі 1 посібника, а друга, третя і четверта частини - у книзі 2.

У першій частині атестаційної роботи запропоновано 16 завдань (12 завдань з алгебри та початків аналізу і 4 завдання з геометрії) з вибором однієї правильної відповіді. Для кожного тестового завдання з вибором відповіді подано чотири варіанти відповідей, з яких тільки одна правильна. Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей вказана тільки одна літера, якою позначена правильна відповідь. При цьому учень не повинен наводити будь-які міркування, що пояснюють його вибір.

Правильне розв'язання кожного завдання цього блоку оцінюється одним балом.

Друга частина атестаційної роботи складається із 8 завдань (6 завдань з алгебри та початків аналізу і 2 завдання з геометрії) відкритої форми з короткою відповіддю. Таке завдання вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей записана правильна відповідь (наприклад, число, вираз, корені рівняння тощо). Усі необхідні обчислення, перетворення тощо учні виконують у чернетках.

Правильне розв'язання кожного із завдань цього блоку оцінюється двома балами.

Третя частина атестаційної роботи складається із 3 завдань (2 завдання з алгебри та початків аналізу і 1 завдання з геометрії) відкритої форми з розгорнутою відповіддю, що відповідають достатньому і високому рівням навчальних досягнень.

Четверта частина атестаційної роботи складається із 4 завдань (3 завдання з алгебри та початків аналізу і 1 завдання з геометрії) відкритої форми з розгорнутою відповіддю.

Завдання третьої та четвертої частин вважаються виконаними правильно, якщо учень навів розгорнутий запис розв'язування завдання з обґрунтуванням кожного етапу та дав правильну відповідь. Правильність виконання завдань третьої та четвертої частин оцінює вчитель відповідно до критеріїв оцінювання завдань. Правильне розв'язання кожного із завдань цього блоку оцінюється чотирма балами.

Учні загальноосвітніх класів, у яких на вивчення математики відводиться 4-5 годин на тиждень, виконують 16 завдань першої частини (12 завдань з алгебри та початків аналізу і 4 завдання з геометрії), 5 завдань другої частини (4 завдання з алгебри та початків аналізу і 1 завдання з геометрії) та 2 завдання третьої частини (1 завдання з алгебри та початків аналізу і 1 завдання з геометрії); учні класів з поглибленим вивченням математики виконують завдання першої, другої, третьої та четвертої частин; учні профільних класів, у яких на вивчення математики відводиться 6-7 годин на тиждень, виконують завдання першої, другої, третьої частин та одне завдання четвертої частини за своїм вибором.

Варіанти завдань першої та другої частин підсумкової контрольної роботи добирають загальноосвітні навчальні заклади, третьої та четвертої частин - Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за вказаним посібником.

Кількість варіантів першої та другої частин контрольної роботи добираються за чисельністю учнів у класі. Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій визначають не менше чотирьох варіантів третьої та четвертої частин контрольної роботи.

Кожен учень у класі виконує окремий варіант першої та другої частин контрольної роботи та один із варіантів, запропонованих класу, третьої та четвертої частини.

Дату проведення підсумкових контрольних робіт визначають Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій з урахуванням рекомендацій МОН.

Для учнів загальноосвітніх класів на проведення підсумкової контрольної роботи передбачено 90 хвилин. Учні профільних класів та класів з поглибленим вивченням математики виконують атестаційну роботу протягом 180 хвилин.

Підсумкові контрольні роботи з **хімії** проводяться за завданнями з навчального посібника «Завдання для державної підсумкової атестації з хімії за курс старшої школи». Укл. Дубовик О.А. - Т.: Мандрівець, 2010р.

Посібник містить 20 варіантів атестаційних робіт. Кожен учень у класі виконує окремий варіант завдання. Варіанти завдань атестаційної роботи добирають вчителі.

Кожний варіант контрольної роботи включає завдання з різних розділів навчальної програми. Серед них: завдання в тестовій формі (завдання з вибором однієї правильної відповіді, завдання на встановлення відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності), завдання відкритої форми (наприклад, завдання на відтворення генетичного зв'язку між класами неорганічних і органічних сполук; на складання рівнянь окисно-відновних реакцій та електронних балансів до них, реакцій йонного обміну в молекулярній та йонній формі; на складання електронних та структурних формул молекул тощо); задачі різних типів, які передбачають розгорнутий запис розв'язування завдання з обґрунтуванням кожного етапу (пропонуються типи задач, що передбачені навчальною програмою з хімії для загальноосвітніх навчальних закладів).

На виконання завдань відводиться 90 хвилин. Відлік часу розпочинатиметься після оголошення завдань. Під час контрольних робіт учні не можуть користуватися додатковою літературою (таблицями, посібниками тощо), оскільки всі необхідні довідкові матеріали містяться у збірнику. Для проведення обчислень учням дозволяється користуватися калькулятором.

Підсумкові контрольні роботи з біології проводяться за завданнями з навчального посібника «Завдання для державної підсумкової атестації з біології за курс старшої школи». Авт. Данилова О.В., Данилов С.А. - К.: Генеза, 2008, 2010 рр.

Збірник містить різнорівневі завдання, що охоплюють навчальний матеріал 10-11 класів. Завдання перших двох рівнів складності орієнтовані на визначення рівня навчальних досягнень репродуктивного характеру. Завдання достатнього рівня складності перевіряють уміння школярів характеризувати біологічні явища і процеси, розв'язувати типові біологічні вправи та задачі. Завдання високого рівня складності мають узагальнюючий характер і вимагають уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Завдання для контрольних робіт та кількість їх варіантів визначає вчитель, комплектуючи кожний варіант із 32 завдань за такою схемою: 12 завдань початкового рівня складності; 12 завдань середнього рівня складності; 6 завдань достатнього рівня складності; 2 завдання високого рівня складності. Максимальна оцінка за кожен рівень - 3 бали.

Для проведення атестації пропонується добирати завдання з таких розділів збірника: «Універсальні властивості організмів», «Структурна складність і впорядкованість організмів», «Віруси», «Тканини багатоклітинних організмів», «Організм», «Спадковість і мінливість організмів», «Розмноження та індивідуальний розвиток організмів», «Надорганізменні системи», «Основи вчення про біосферу».

Під час контрольних робіт учні не можуть користуватися додатковою літературою (таблицями, посібниками тощо), оскільки всі необхідні довідкові матеріали містяться у збірнику. Для проведення обчислень учням дозволяється користуватися калькулятором.

На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

Метою підсумкової контрольної роботи з **географії** є виявлення рівня навчальних досягнень школярів із географії за курс основної та старшої школи. Учні мають продемонструвати сформовані знання про географічну картину світу, які спираються на положення теорії взаємодії суспільства і природи,

географічного поділу праці, на розкриття глобальних та регіональних явищ і процесів; цілісне уявлення про навколишній світ. Відповіді випускників ґрунтуються на використанні планів типових характеристик географічних територій та об'єктів, матеріалів із засобів масової інформації та науково-популярної літератури. Такий підхід сприятиме актуалізації навчально-пізнавальної, комунікативної та інформаційної компетенцій школярів і поглиблюватиме загальнокультурні надбання старшокласників.

Контрольна робота проводитиметься за завданнями з навчальних збірників «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії за курс основної та старшої школи», Авт. Ковальчук Г.О., Паламарчук Л.Б., Скуратович О.Я. - Х.: Гімназія. 2006, 2007, 2008 рр. та «Географія. Збірник завдань для державної підсумкової атестації. 11 клас. / Гільберг Т.Г., Бочко І.І., Паламарчук Л.Б. - Х.: «Ранок», 2010. Збірники укладено відповідно до чинної навчальної програми. Вони містять завдання різного типу та рівня складності.

Завдання для контрольної роботи добирає вчитель. При доборі завдань мають бути охоплені різні розділи навчальної програми з 6-го по 10-й клас, але перевага (30% від загальної кількості) надається навчальному матеріалу за курс 10-го класу. На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

Підсумкова контрольна робота з **основ економіки** проводиться за посібниками «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з економіки для учнів 11 класів». Авт. Горленко Г.О. - Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010 р. та «Економіка. Збірник завдань для державної підсумкової атестації для учнів 11 класів». Авт. Часнікова.О.В. - Х.: Ранок, 2010 р.

Завдання для контрольної роботи добирає вчитель таким чином, щоб мати можливість перевірити рівень навчальних досягнень школярів на розуміння основних економічних понять і законів, вміння аналізувати економічні явища, аргументувати прикладами власну думку; висловлювати власне ставлення до подій, що відбуваються в сучасній економіці.

На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

На виконання завдань підсумкових контрольних робіт з **фізики та астрономії** також відводиться 90 хвилин.

Завдання для підсумкової контрольної роботи з **фізики** добираються зі «Збірника різнорівневих завдань для державної підсумкової атестації з фізики». За ред. Гельфгата І.М. - Х: Гімназія, 2007, 2008, 2009. Збірник містить тестові завдання закритої і відкритої форми відповідно до різних рівнів складності та охоплюють основні 17 розділів курсу фізики.

Номер кожного завдання збірника складається з двох чисел, розділених літерою (П, С, Д, В). Перше число (від 1 до 17) відповідає номеру розділу; літера - рівню навчальних досягнень Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (П - початковий, С - середній, Д - достатній, В - високий); друге число - порядковий номер завдання у відповідній частині розділу. Запитання початкового, середнього і достатнього рівнів подано у формі тестових завдань з вибором однієї правильної відповіді. Завдання високого рівня є завданням з відкритою відповіддю.

Для проведення підсумкової контрольної роботи пропонуються 6 варіантів завдань, які формуються вчителями фізики загальноосвітнього навчального закладу. Варіант складається з 12 завдань, кожне з яких охоплює навчальний матеріал одного із розділів збірника, таким чином: по 4 завдання з початкового та середнього рівнів, по 2 завдання із достатнього та високого рівнів. Із завдань високого рівня пропонуються по одній чотириохвальної та п'ятиохвальної задачі.

Запропонована система різнорівневих завдань передбачає виконання учнями різноманітних розумових операцій: від упізнання явищ природи (на початковому рівні) до складного аналізу та синтезу (на високому рівні).

Під час контрольної роботи учні не можуть користуватися додатковою літературою (таблицями, посібниками тощо), оскільки всі необхідні довідкові дані наведено наприкінці збірника. Для проведення обчислень учням дозволяється користуватися калькуляторами.

Підсумкова контрольна робота з **астрономії** проводиться за навчальним посібником «Збірник різнорівневих завдань для державної підсумкової атестації з астрономії». Авт. Казанцев А.М., Крячко І.П. -Х: Гімназія, 2008 р. за 6 варіантами. Для її проведення вчитель добирає завдання, що складається з 15 запитань із запропонованого збірника. Вони охоплюють усі теми шкільного курсу астрономії. З них: шість запитань - початкового рівня та по три - середнього, достатнього та високого рівнів.

Нумерація запитань у збірнику подано так: на першому місці вказано номер теми; на другому - рівень складності (1 - початковий, 2 - середній, 3 - достатній, 4 - високий); на третьому - порядковий номер запитання.

У своїх відповідях учні мають послуговуватися науковою термінологією, оцінювати і застосовувати відомі зі шкільного курсу астрономії різноманітні факти і теорії, розв'язувати типові задачі, використовувати набуті знання в нестандартних ситуаціях.

Підсумкова контрольна робота з **інформатики** проводиться у тестовій формі (бланкове або комп'ютерне тестування) за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інформатики. 11 клас». Авт. Бодрик О.О., Захар О.Г., Потапова Ж.В. -Х.: Ранок, 2010 р.

Кожен варіант контрольної роботи складається з трьох частин, що відрізняються за складністю та формою тестових завдань.

У першій частині запропоновано 12 завдань з вибором однієї правильної відповіді, що відповідають початковому і середньому рівням навчальних досягнень учнів. Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей вказана тільки одна літера, якою позначена правильна відповідь (зразок бланка і правила його заповнення наведено в кінці посібника). При цьому учні не наводять міркування, що пояснюють їх вибір. Правильне розв'язання кожного завдання цієї частини №№1-12 оцінюється одним балом.

Друга частина підсумкової роботи складається із 6 завдань відкритої форми з короткою відповіддю. Завдання відповідають середньому та достатньому рівню навчальних досягнень і вважаються виконаними правильно, якщо в бланку відповідей записана правильна відповідь. Правильне розв'язання кожного із завдань №№ 13-18 цієї частини оцінюється трьома балами.

Третя частина підсумкової роботи складається із 3 практичних завдань, що відповідають достатньому і високому рівню навчальних досягнень. Виконання завдань третьої частини передбачає використання комп'ютерної техніки. Правильність виконання завдань третьої частини оцінює вчитель відповідно до критеріїв оцінювання. Правильне розв'язання кожного із завдань №№19-21 оцінюється шістьма балами.

Вчитель може запропонувати учням як бланкове, так і комп'ютерне тестування.

На виконання завдань підсумкової контрольної роботи відводиться 60- 90 хвилин.

Підсумкові контрольні роботи з **технологій** проводяться для учнів, які навчалися у старшій школі за технологічним профілем. Вони проводяться окремо від кваліфікаційних іспитів на присвоєння робітничої професії.

Завдання для підсумкової контрольної роботи за найбільш поширеними напрямками (автосправа, оператор комп'ютерного набору, швея тощо) вчитель добирає із посібників «Збірник матеріалів для державної підсумкової атестації з технологій. Частина 1. Частина 2. Частина 3». Упор. Ткачук І.О. та ін. - К-П.: Аксіома, 2010 р. Перелік завдань за напрямками технологічного профілю (бджільництво, екскурсовод, лісництво тощо) розробляються вчителями трудового навчання самостійно та погоджуються керівником школи.

Набір завдань складається з трьох запитань, відповіді на які учні дають у письмовій формі.

Передбачається проведення підсумкових випробувань з **фізичної культури**. До підсумкових випробувань з фізичної культури допускаються учні основної медичної групи, які не мають протипоказань до виконання фізичних вправ, передбачених завданнями.

Набір завдань містить одне теоретичне запитання, та дві залікові вправи. З двох залікових вправ учні обирають одну для здачі нормативу, техніку виконання другої вправи вони демонструють та описують усно. Теоретичне запитання, залікові вправи та критерії їх оцінювання викладені у посібнику «Збірник матеріалів для державної підсумкової атестації з фізичної культури. 11 клас.». Упр. Круцевич Т.Ю. та ін. - К-П.: Аксіома, 2010 р. Перелік завдань добирає вчитель, їх зміст залежить від навчального матеріалу, вивченого учнями на заняттях фізичної культури. Під час проведення випробувань учні спочатку дають письмову відповідь на теоретичне запитання (20 хвилин), а потім (після перерви, необхідної для переодягання у спортивну форму) демонструють залікові вправи. Перед виконанням вправ учні самостійно проводять відповідну розминку.

Методичні рекомендації щодо проведення державної підсумкової атестації у загальноосвітніх навчальних закладах з предметів інваріантної складової навчального плану будуть розміщені на сайті МОН, видруковані у Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України та науково - методичних предметних журналах та газетах.

Відповідно до [Положення про державну підсумкову атестацію учнів загальноосвітніх навчальних закладів](#) учасники міжнародних предметних олімпіад та турнірів, конкурсів, переможці III та учасники IV етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад звільняються від атестації з предметів, з яких вони стали переможцями (у відповідних випускних класах). У додаток до свідоцтва про базову загальну середню освіту та (чи) атестата про повну загальну середню освіту виставляються річний та атестаційний бали з цих предметів - 12 балів.

Переможці II та учасники III етапів Всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт Малої академії наук (у відповідних випускних класах) звільняються від атестації з предмета, який є базовим для оцінювання навчальних досягнень учнів під час конкурсу. У додаток до свідоцтва про базову загальну середню освіту або (чи) атестата про повну загальну середню освіту виставляються річний та атестаційний бали з цих предметів - 12 балів.

Учасники тренувальних зборів з підготовки до олімпіад, турнірів, змагань, конкурсів, які мають статус міжнародних, звільняються від атестації. У додаток до атестата про повну загальну середню освіту виставляється річна та атестаційна оцінки 12 балів з того предмета, з якого учень(учениця) брав(ла) участь в олімпіаді; з інших предметів виставляються атестаційні оцінки за результатами річного оцінювання.

Учнів (вихованців) загальноосвітніх санаторних та спеціальних навчальних закладів (шкіл-інтернатів), у т.ч. допоміжних шкіл (шкіл-інтернатів), звільняються від державної підсумкової атестації. У додаток до свідоцтва про базову загальну середню освіту та атестата про повну загальну середню освіту виставляються річні оцінки та робиться запис: «звільнений від атестації».

При визначенні претендентів на нагородження золотою та срібною медалями та їх нагородженні необхідно дотримуватися вимог Положення про золоту медаль «За високі досягнення у навчанні» та срібну медаль «За досягнення у навчанні».

В окремих випадках при визначенні претендентів на нагородження золотою або срібною медалями за письмовою заявою батьків або осіб, що їх замінюють, для учнів (вихованців) загальноосвітніх санаторних та спеціальних навчальних закладів (шкіл-інтернатів) може проводитися державна підсумкова атестація, якщо ці учні навчалися за загальноосвітніми програмами.

Контроль за правильністю присудження золотої та срібної медалей покладається на Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Документи про повну загальну середню освіту вручаються випускникам **28-30 травня 2010 р.** на урочистих зборах. До участі в зборах, як правило, запрошуються батьки, представники громадських організацій, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, засобів масової інформації.

У процесі підготовки до організації випускних вечорів доцільно залучати органи самоврядування навчального закладу (раду загальноосвітнього навчального закладу, піклувальну раду тощо).

Конкретна дата проведення випускних вечорів у регіонах визначається Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Заступник Міністра П.Б. Полянський